

РОЛЬ ПАРКІВ У СТРУКТУРІ МІСТА*Р. Какула, ст. викладач**Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Збережена у місті ділянка природного ландшафту, хоча б у вигляді значного включення в урбанізованому середовищі, переважно створює неповторний образ міста й запам'ятовується інколи більше, ніж містобудівні ансамблі [1]. Зі зростанням міст кількість відвідувачів парків, бажаючих проводити вільний час серед мальовничої природи, інтенсивно зростає. Тому в ландшафтному проектуванні домінує прагнення внести в міське середовище образ «неторканої природи» незалежно від того, робиться це на базі збереженого фрагменту природного ландшафту чи ландшафту, сформованого штучним шляхом і який лише зовнішньо нагадує природний.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різнобічний аналіз паркового будівництва України та зарубіжних країн здійснили І. Д. Родічкін та О. І. Родічкіна [3; 5], И. О. Косаревский [2], Н. П. Кончуков [4], В. П. Кучерявий, Л. С. Залесская, Е. М. Микулина [1], В. І. Білоус [7], А. Д. Жирнов та ін. У досліджених працях розкрито питання щодо особливостей технології створення зелених насаджень, описано рослинність цих територій, історичний досвід садово-паркового будівництва тощо. В усіх країнах паркові комплекси є гордістю держави, їхньою духовною скарбницею. Закордонні науковці здійснюють соціологічне дослідження паркової проблематики, розкривають специфіку проведення парками освітніх проектів. Під час благоустрою території загального користування повинні виконуватися вимоги чинних нормативних документів ДБН Б.2.2-5:2011.

Постановка завдання. Створення парків охоплює низку різних питань. Завдання нашого дослідження – виявити засоби, які допоможуть виконати естетичні завдання в безпосередньому взаємозв'язку з функціональними і гігієнічними вимогами, тобто умови, найсприятливіші для повноцінного відпочинку серед мальовничої природи. Продумане вирішення питань зонування паркової території зумовить рівномірність розподілу потоків відвідувачів та вирішення об'ємно-планувальної композиції парку. Розміщенню усіх компонентів парку передують продумані завдання його території.

Виклад основного матеріалу. Парки створюють з метою кращого використання природних умов для організації культурного відпочинку

населення і проведення різнобічної культурно-просвітницької й фізкультурно-оздоровчої роботи серед дорослих і дітей [4]. Значення парків як місць повсякденного і періодичного масового відпочинку та життєво необхідних елементів природи в урбанізованому середовищі постійно зростає. До завдань входять: організація різноманітних культурних заходів, видовищ, розваг, науково-просвітницьких знань, розвиток фізкультури і спорту.

У парках передбачені лекторії, бібліотеки-читальні, організують стаціонарні й пересувні виставки, атракціони; для дітей створюють дитячі майданчики [5]. Основні тенденції розвитку сучасних парків:

- кооперування парків із різними функціями за забезпечення пішохідної доступності чи зручного транспорту;
- спеціалізація парків і поява нового типу їх як наслідок зростаючої потреби населення в різних видах активного, пізнавального й оздоровчого відпочинку;
- зміна змісту універсальних парків культури і відпочинку в бік спеціалізації;
- розширення рекреаційних функцій ботанічних і зоологічних садів. Вони перетворюються на місця масового відпочинку, у зв'язку з чим збільшується їх відвідування, навантаження на територію, змінюються склад відвідувачів і структура рекреаційних завдань;
- підвищення ролі природних чинників у формуванні паркового простору. Зі зростанням міст виникає гостра потреба у природних оазисах серед забудови, і парки у місті набувають особливої цінності завдяки своїм природним елементам;
- вирішення архітектури паркових споруджень у комплексі з усією планувальною й об'ємно-просторовою композицією. Масові спорудження варто збирати у своєрідні комплекси – форуми – для звільнення решти території під вільний відпочинок. Компактне розміщення будівель і споруджень забезпечує економію за рахунок скорочення інженерних комунікацій і дає змогу виділити досить ізольовану й велику територію для насаджень, галявин, майданчиків відпочинку, водойм [1].

Рівень урбанізації призвів до витіснення природного ландшафту. Це суттєво вплинуло на екологічний стан, особливо у великих містах. Нині Україна приділяє значну увагу проблемам охорони навколишнього природного середовища. Паркова мережа в Україні останніми роками перебуває у стадії регресії (практично не розвивається), триває процес її занепаду та скорочення: відбулися зменшення базових паркових комплексів, районних і міських парків, руйнація структури мережі.

За територіального зростання міської забудови важливою умовою створення сприятливого міського середовища є збереження зелених масивів, їх раціональне рекреаційне використання на основі відповідного рівня благоустрою та інших заходів з охорони природного ландшафту [6]. Для цього необхідно застосовувати методи художньої композиції насаджень, що базуються на законах садово-паркового мистецтва. Основними з них є єдність і пропорційність складових елементів й пейзажу загалом; декоративність форми; будова, розмір і колір композицій із рослинних груп і окремих рослин, закони лінійної й просторової перспективи; світлотіньове поєднання. Матеріалом і засобом вираження ландшафтної композиції парку є природні компоненти, що постійно змінюються. Вони безперервно розвиваються, тому здійснення й подальше існування задуманої ландшафтної композиції парку можливе лише за умови вмілого і постійного втручання людини [3].

Парк вважається невід'ємним елементом міста. Однак достойність його визначають тільки в тому разі, якщо він буде високохудожнім витвором мистецтва, в якому логічно поєднані й приведені в єдину систему елементи, які формують його композицію [2]. Від паркобудівника залежить, чи стане парк улюбленим місцем відпочинку людей. У створенні парку основна роль належить рослинності. Вона повинна об'єднати, привести в логічний порядок різні елементи композиції, виявити характер пейзажу, надати йому необхідної виразності, а також забезпечити максимум зручностей для відпочинку. Крім того, рослинність повинна бути довговічною та декоративною.

Розміщення щільних масивів насаджень на незручних для будівництва землях належить використовувати з урахуванням зв'язку їх зі смугами зелені. Роль цих смуг можуть виконувати бульвари або широкі озеленені вулиці з невеликими садами-скверами, пристінною зеленню [2].

Архітектура паркових споруджень істотно відрізняється від архітектури міських будівель. Паркові споруди повинні бути тісно пов'язані з рельєфом і органічно поєднуватися з композицією зелені. Вони зазвичай мають багато відкритих і напіввідкритих приміщень, що дає змогу об'єднати споруди з навколишнім середовищем [1].

Висновки. На сьогодні парк є складним елементом міського середовища з не менш складною структурою. Парки, як і колись, залишаються найдоступнішими місцями, розрахованими на відвідувачів будь-яких віку та соціального стану. Цінні зразки садово-паркового мистецтва, які у нас збереглися, вимагають творчого розвитку. Сучасність висуває нові вимоги до парків. Сьогодні є потреба у створенні оптимальних та перспективних моделей парків, які б мали значно ширші можливості для

здійснення соціально-культурного впливу й були би спрямовані на урізноманітнення існуючої типової структури парків відповідно до кращих світових зразків та практики вітчизняного паркобудівництва, з урахуванням українських традицій і духовного розвитку людей.

Бібліографічний список

1. Залеская Л. С. Ландшафтная архитектура : учебник для вузов / Л. С. Залеская, Е. М. Микулина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Стройиздат, 1979. – 240 с.
2. Косаревский И. А. Композиция городского парка / И. А. Косаревский. – К. : Будівельник, 1977. – 140 с.
3. Родичкин И. Д. Проектирование современных загородных парков / Родичкин И. Д. – К. : Будівельник, 1981. – 152 с.
4. Кончуков Н. П. Планировка сельских населенных мест / Кончуков Н. П. – М. : Высш. школа, 1972. – 224 с.
5. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / под ред. Родичкина И. Д. – К. : Будівельник, 1990. – 336 с.
6. Рекомендации по внешнему благоустройству и озеленению городов, включая малые формы архитектуры / ЦНИИП градостроительства. – М. : Стройиздат, 1988. – 48 с.
7. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво : навч. посібник / Білоус В. І. – К. : Науковий світ, 2001. – 300 с.

Какула Р. Роль парків у структурі міста

Розглянуто проблеми художньо-архітектурної цінності навколишнього середовища, історичної цінності ландшафту, вплив ландшафту на емоційний стан жителів міста. Акцентовано увагу на ролі парків у структурі міста та вивченні паркових проблем.

Ключові слова: парк, міські парки, урбанізація, зелені масиви.

Kakula R. The role of parks in the structure of city

In the article problems are considered artistically-architectural value of environment, historical value of landscape, influence of landscape on the emotional state of habitants of city. Attention is accented on the role of parks in the structure of city and study of park problems.

Key words: park, city parkas, urbanization, green arrays.

Какула Р. Роль парков в структуре города

Рассмотрены проблемы художественно-архитектурной ценности окружающей среды, исторической ценности ландшафта, влияние ландшафта на эмоциональное состояние жителей города. Акцентируется внимание на роли парков в структуре города и изучении парковых проблем.

Ключевые слова: парк, городские парки, урбанизация, зеленые массивы.